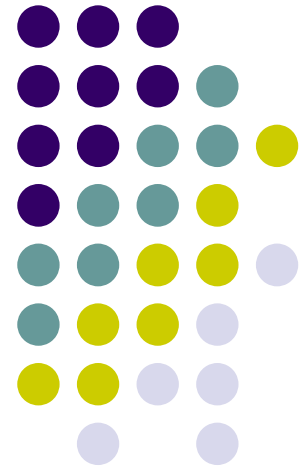

Knjiga dvanaestorice proroka

Uskrsnu Gospodin (Ps 24)

D A Hm A G A D

Us-krs-nu Go-spo-din do - i - sta, a - le - lu - - ja

The musical score is written on a single staff in treble clef, D major (two sharps), and 4/4 time. The melody consists of quarter notes and half notes. The lyrics are written below the staff, and guitar chords are indicated above the staff. The chords are D, A, Hm, A, G, A, and D. The lyrics are 'Us-krs-nu Go-spo-din do - i - sta, a - le - lu - - ja'. The word 'ja' is written below a dotted half note.

Filozofsko-teološki institut DI
Studij filozofije i teologije
ak. g. 2025./26. ECTS 6
ponedjeljkom i srijedom u 10:15

Proroštvo i apokaliptika

amdg.eu → nastava → FTI

**Pregled (prezentacije), tekstovi, audio- i
videozapisi...**

Božo Lujić, *Starozavjetni proroci*

Knjiga dvanaestorice proroka

“mali”

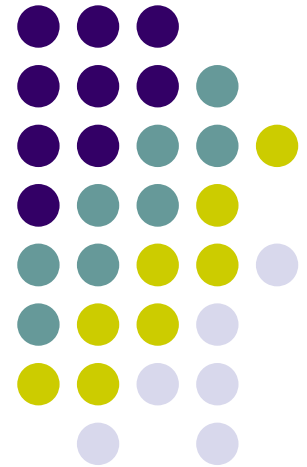
12 spisa – jedna knjiga (?)

δωδεκαπρόφητον

Dodekaprofeton

“veliki” proroci u HB

+ četvrti

Riječ i nalog

- *Opsegom mali? 4. po redu*

■ Obadija

- *Što su prema “naslovu”?*
- Hošea 1,1; Joel 1,1; Mihej 1,1; Sefanja 1,1:

■ 1. “Riječ Gospodnja”

דבר יהוה *d^ebar ’a^donaj*

- Nahum 1,1, Habakuk 1,1 i Malahija 1,1:

■ 2. Proroštvo = “proročki nalog” מִשָּׂא *maśśa’*

- isti naslov Zah 9-11.12-14

- **Am 1,1**

■ 3. “Riječi” Amosove (*dibrê ‘amos Am 1,1*)

- Ob 1

■ 4. “viđenje” Obadijino חֲזוֹן *h^azôn Ob 1*

- *Jona, Hagaj i Zaharija:*

■ povijesni uvod

HB

LXX

Hoš	Nah	<i>Hoš</i>	Nah
Jl	Hab	<i>Am</i>	Hab
Am	Sef	<i>Mih</i>	Sef
Ob	Hag	<i>Jl</i>	Hag
Jon	Zah	<i>Ob</i>	Zah
Mih	Mal	<i>Jon</i>	Mal

Proroci i ne-proroci

- Titulu נביא “prorok” imaju:
- Hab 1,1; 3,1; Hag 1,1.3.12; 2,1.10; Zah 1,1.7
  - – usp. Ezer 5,1
  - Hagaj i Zaharija već u Ezer 5,1
  - Proroci u Mih 3,5; Zah 13,2?
- Mih 3,5: zavode Božji narod
- Zah 13,2: uklonit ću *proroke* i duh nečistoće
  - → odgovornost pred Bogom
  - o nekima biografija:
- npr. Hoš 1-3; Am 7; Jona; Hag; Zah
  - Tko je Hagaj u Hag 1,13?
- *glasnik Jahvin* מלאך יהוה ἄγγελος κυρίου (Hag 1,13)
- ⇔ מלאכי “Malahija” = “moj glasnik” Mal 1,1; 3,1
  - veza s posljednjim spisom i tumačenje proročke uloge

Okvir cijele zbirke

- *Tema u Mal 1,2 i Hoš 2,21:*
- **“*ljubio* sam vas” (Mal 1,2) ←**
- ← **“zaručit ću te sebi u *ljubavi*” (Hoš 2,21)**
- **Inkluzija**
- **nakon “svih naroda” u Zah 12-14 (14,16) →**
- **narod Božji (Mal)**
  - *O kome proroštvo u Mal 2,1?*
- **“Opominjem vas, *svećenici*” –**

Zaključak

- Mal 3,22-25 *završetak cijele zbirke:*
- “spomenite se” (v22) –
Božji poziv zajednici
- poziv na zapisanu riječ (22s)
  - na Zakon (“Mojsije” v22)
  - i Proroke (“Iija” v23) četvrti s naslovom נביא u XII
  - *Za koga Zakon (v22)?*
- “Sav Izrael” (v22) – cjelina zajednice
  - *Uloga proroka (v24)? שׁוּב šub*
- “Roditelji i djeca” (v24) – povezani naraštaji,
obraćenje

Hošea – prorok spoznaje

Uvod u zbirku XII

Smještaj u Hš 1,1:

**Kraljevi: Uzija, Jotam, Ahaz,
Ezekija (J) i Jeroboam II. (Sj)**

Iz vremena Izaije, Miheja i Amosa

Spoznati Gospodina

- *Svrha vjernosti u Hoš 2,22:*
  - **Da Izrael spozna יהוה**
(*jāda* ' 2,22) **usp. 5,4 ידע**
  - ⇔ **Efrajim יהוה ne pozna (5,4)**
    - *Što nedostaje u zemlji (osim pouzdanosti i privrženosti*
KS: 4,2; HB: 4,1b, usp. 6,6)
  - **Nema spoznaje Boga (דעת אלהים *da'at 'elohîm* 4,1)**
– *prorok govori Izraelcima*
    - *Što je s narodom, što sa svećenikom (4,6)?*
  - **Narod gine jer nema spoznaje, svećenik je odbacio spoznaju 2x דעת – Božji prigovor svećeniku (4,6)**
    - *Gospodinu je (uz privrženost) mila (6,6):*
  - **Spoznaja Boga (6,6) דעת אלהים**
-

Iz iskustva

- *Na što Izrael sam sebe potiče u Hoš 6,3:*
- **Spoznajmo, dohvatimo spoznaju Jahve (יָדַע)**
  - *Što Izraelci viču Gospodinu (8,2):*
- **“Bože moj, poznajemo te” – Božji prigovor (8,2 יָדַע)**
  - *Gospodin liječi dijete Efrajima (KS: „brine se” 11,3), a Efrajim (11,3 יָדַע):*
- **Nisu spoznali (11,3) – Božji prigovor**
  - *Bog tvoj od Egipta, Spasitelj (13,4), a ti:*
- **Ne znaš drugoga Boga – izravan dijalog (יָדַע HB, LXX, Vg ⇔ KS: ne ljubi! 13,4)**

Prorok spoznaje

- Majka Izraelaca,
nevjerna žena (2,10 ידע):
- Nije *spoznala* da Gospodin daje dobra – *Božji prigovor*
  - Mislila je da joj daju ljubavnici (2,7) – *ona govori*
  - **Božja spoznaja (5,3 ידע usp. 13,5):**
- Gospodin je *spoznao* Efrajima (5,3 usp. 13,5)
- Ja sam te *spoznao* u pustinji (13,5 HB, Vg; LXX: pasao; KS: ljubio) – **dijalog**
  - O Izraelovim plemenima *obznanio* je istinu (5,9)
  - Bez Božjeg *znanja* postavili su knezove (8,4)
  - Izrael *spoznaje* dane osvete koji dolaze (9,7)
- Čovjek razuman neka *spozna* (14,10)
– *zaključak knjige* = ידע *jada* ' 15x + דעה *da* 'at 4x

Uskrsnu Isus doista (Ps 67)

E H7 E A Fism H7 E

Us-krs-nu I - - sus do - i - sta, a - le - lu - - ja

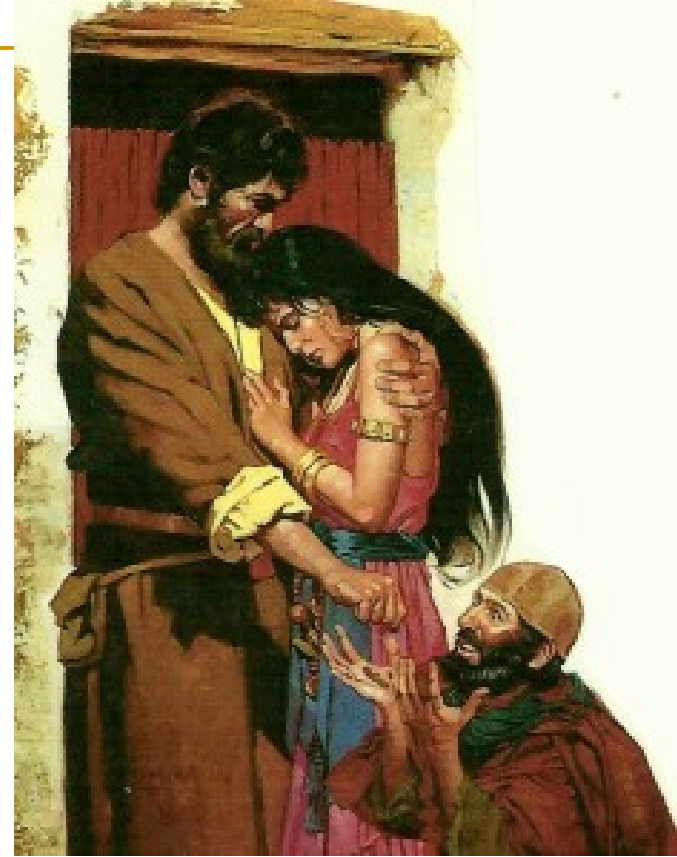
Važan za NZ

- *Što se Bogu sviđa (Hoš 6,6):*
- **Ljubav (KS); pobožnost (Š. 6,6) milosrđe (תּוֹבָה *ḥesed*) – povezanost, privrženost (usp. Mt 9,13; 12,7)**
- **Poznavanje Boga (Hoš 6,6)**
  - *Poziv brdima u Hoš 10,8:*
- **“Pokrijte nas, padnite na nas” (usp. Lk 23,30)**
  - *Odakle dolazi Božji sin (Hoš 11,1)?*
- **“Iz Egipta dozvah sina svoga” – *Božji govor* (usp. Mt 2,15)**

Prorok i bludnica

- Hošea – ime od **יָשַׁע** *jāša* ‘ “spasiti”
- Izvorno Jošuino ime (Br 13,16)
- *Božja zapovijed proroku u Hoš 1,2:*
- **“Oženi se bludnicom” (Hoš 1,2)**
  - *Gomera (1,3) žena i ? (usp. 1,4.6.9)*
- **Majka troje djece (1,4.6.9):**
- **Jizreel – “sijat će Bog” (1,4)**
  - *Negativno značenje u 2 Kr 10,11:*
- **Jehuov pokolj Ahabovih nasljednika u Jizreelu**
- **“Nemila” – Lo Ruhama (Hoš 1,6),
“nije primila smilovanje”**
- **“Ne-narod-moj” – Lo-Ami (1,9)**

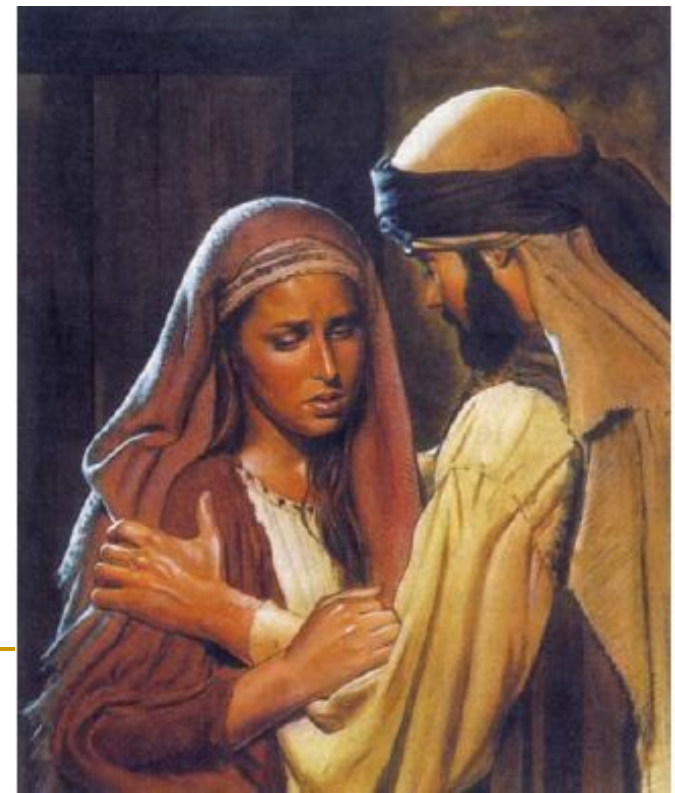
Dobra perspektiva

- Dan Jizreelov –
ključno pomirenje u Hoš 2,2:
  - Juda i Izrael (2,2)
    - *Nalog braći – novo značenje imena u 2,3:*
  - Moj narod, Mila (2,3)
    - *Izraelci u 2,1:*
  - “Lo-Ami” → Sinovi živoga Boga
  - Poput pijeska
    - *Trajna obveza Božja u 2,21:*
  - Vezat ću se uza te
(zaručit ću te) 3x 2,21s
    - Pravda, pravo, privrženost,
milosrđe (21), vjernost (22)
- *Imena u 2,25:*
  - Posijati ću ih
  - Zamilovati Nemilu
  - Razgovor: “Moj narod”
– “Bože moj”

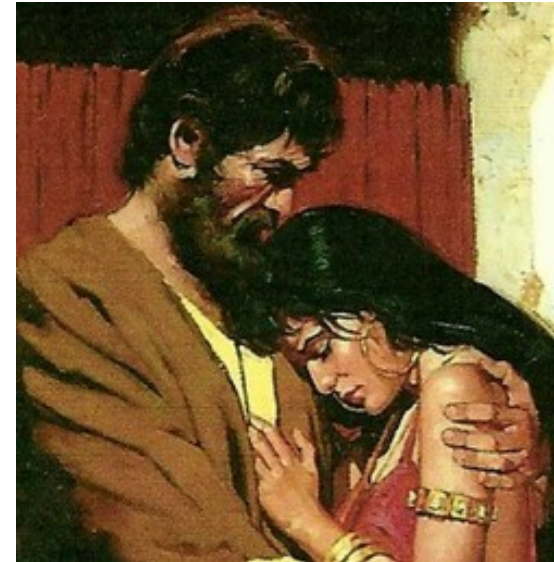
Obraćenje

- *Žena kao izgubljeni sin u Hoš 2,9b:*
- “Idem se vratiti” – riječi druge strane
- Govor srcu (2,16) – **kakvom?** (4,11)
  - Srce bludno i pijano (4,11);
prijevarno (10,2); oholo (13,6).
- = *poziv na obraćenje*
  - *Dijalog u 2,17b:*
- Ona “odgovara” – gdje (2,16)?
- Pustinja – idealno doba, mladenaštvo (= Izlazak v17)
  - *Izravan dijalog (2. lice) u 2,18:*
- “mužu moj” (usp. Post 2,23):
  - “evo mojih kostiju...”
- ⇔ *bá‘al* “gazda” (Hoš 2,18)

Nova prilika Gomeri

- Novost, prorok svjedoči u Hoš 3,1: „i reče יהוה meni”
- *Božja zapovijed proroku:*
- Opet voli ženu koja čini preljub!
  - *Tumačenje (Hoš 3,1):*
- Kao što יהוה ljubi sinove Izraelove
  - *Prorok najavljuje ženi u 3,3:*
- Vrijeme samoće (3,3)
  - *Tumačenje (3,4):*
- Progonstvo (babilonsko? 3,4) i povratak u 3,5
  - Apokalipsa: „na kraju danâ” npr. Post 49,1; Dn 10,14

Jeroboamov grijeh

- *Što je u Samariji (Hoš 8,5.6)*
- **Tele koje je Gospodin odbacio (5)**
  - *Jeroboam I. u 1 Kr 12,28:*
  - “Evo, Izraele, tvojih bogova koji su izveli iz zemlje Egipta”
  - dva zlatna teleta, Betel i Dan (12,29)
  - *Sudbina idola (Hoš 8,6):*
- **Tele će biti razbijeno (Hoš 8,6)**
  - *Štovanje u Hoš 13,2:*
- **Ljubljene teladi = žrtvovanje ljudi (13,2)**

U ruke tvoje (Ps 31)

C Am F Em Am G C

U ru - ke tvo - je, Go - spo - di - ne, pre - da - jem Duh svoj.

Što od Kuće Božje?

- **Bet Aven (4,15; 5,8; 10,5)**
- **↔ Betel (12,5)**
  - **Jakov se susreo s Bogom (12,5)**
  - **↔ Ogrezli u zlu (10,15) =**
- **Ne hodočastite u Bet Aven (4,15)**
  - *kuća bezvrijedna, dom nevolje, sramote*
  - – **Božji govor Izraelcima**
  - **Podignite bojni poklič u Bet Avenu (5,8)**
  - **Stanovništvo Samarije strepi nad teladi Bet Avena (10,5)**

Mjesto grijeha

- **Gilgal (Hoš 4,15; 9,15) usp. 1 Sam 13,12**
  - Mjesto prve Pashe u obećanoj zemlji (Jš 5,10)
  - ⇔ Šaul ne poštuje Božju zapovijed (1 Sam 13,8-14)
- **Gibea (Hoš 9,9; 10,8s)**
  - Ubojstvo žene, Benjamin potučen od braće (Suci 19-21)
- **Baal Peor (Hoš 9,10) usp. Br 25,1-3**
  - Blud (Br 25,1-3) = klanjanje lažnim bogovima
  - Bileam odgovoran za klanjanje Baalu (Br 31,16)

Snažna teologija

- *Božanski poziv u Hoš 14,2?*
- “vрати se!” (14,2), *odaziv u 6,3?*
- ← “Vratimo se” (6,3)
  - *Žrtva? (6,6; 14,3)*
- Traži se ljubav i znanje (6,6)
- *Plod usana treba prinijeti (14,3)*
  - Izraz nutrine prava je žrtva
  - *Očekivanje zajednice u 6,2?*
- “Oživit će nas” – kada? (6,2):
- Poslije dva dana, trećega dana
  - *Ista teološka snaga u 13,14:*
- “ja ću ih izbaviti iz Šeola” (13,14)

- *Dijalog u 14b:*
- “Gdje je, smrti, *trnje* tvoje (hebr. mn.)?”
  - KS/Š: “kuga”,
- **usp. 1 Kor 15,55**